

*Fazakas Sándor*¹:

Ulrich H. J. Körtner: *A betegápolás etikája*²
(SzIK – Debreceni Szociáletikai Intézet Kiadványai 9)
Kolozsvár – Debrecen, Kolozsvári Egyetemi Kiadó – DRHE
Szociáletikai Intézet, 2021 (289 oldal), ISBN: 978–606–37–1046–9,
ISSN 1785–6027, ISBN: 978–615–5853–35–7

2012 márciusában két pirosfedelű könyvet adott át nekem Ulrich Körtner kollegám, mikor egy etikai szakbizottsági ülés során Bécsben találkoztunk. Meglepetésemre az ő neve állt a román nyelvű kötet borítóján, s rajta a cím: *Curs fundamental de etica îngrijirii* (magyarul: A betegápolás etikája). Ulrich H.J. Körtner számos könyvét és közleményét ismerem (azokat is, amelyek már magyarul megjelentek), de ez a kiadvány nekem is új volt, nemrég jöhetett ki a nyomdából, a Német-Román Teológiai Könyvtár sorozat első köteteként.³ Ahogy belapoztam, azonnal láttam: megérne egy fordítást magyar nyelvre is – és tankönyv gyanánt kiválóan jól jönne a kolozsvári és debreceni alkalmazott teológiai képzés mesterszakos hallgatói számára, de

---

¹ Professor am Lehrstuhl für Sozialethik und Kirchensoziologie an der Reformierten Theologischen Universität Debrecen, Assoziierter Professor an der Fakultät für Reformierte Theologie und Musik der Babeş-Bolyai Universität, E-mail: fazakass@drhe.hu

² Megjelent: *Igazság és Élet* 16 (2022/2), 414–417.

³ KÖRTNER, Ulrich H. J.: *Curs fundamental de etica îngrijirii* (Deutsch-Rumänische Theologische Bibliothek; 1), Sibiu, Editura Schiller, 2012.

hasznos lenne minden, az egyház szociális-diakóniai szolgálata iránt elkötelezett és abban részt vevő munkatárs képzése vagy továbbképzése számára is. A fordítás körülményeire még visszatérek – de lássuk előbb, ki a szerző? És hova tartozik a betegápolás etikája az etikai koncepciók összefüggésében? Hogyan is állt elő a fordítás?

A szerző 1992 óta a Bécsi Egyetem Protestáns Teológiai Fakultásának tanára, a református rendszeres teológia professzora, a rendszeres Teológiai Intézet vezetője, ezen kívül a Bécsi Egyetem Orvosetikai és Orvosjogi Intézetének elnöke. Német evangélikus lelkészcsaládból származik, Bielefeld-Bethelben, Münsterben és Göttingenben tanult, egy ideig a Betheli Teológiai Főiskola tanársegédjeként is tanított, valamint gyülekezeti lelkészi szolgálatot végzett Bielefeldben, 1986–1990 között. Kitüntetései között meg kell említenünk a következőket: 2001-ben az év tudósának választották Ausztriában, 2010-ben a Párizsi Egyetem Protestáns Teológiai Fakultása tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki, 2015-ben pedig elnyerte a Debreceni Református Hittudományi Egyetem díszdoktora címét, 2016-ban az Osztrák Tudományos Akadémia rangos Wilhelm-Hartel díját. Teológiai tudományos érdeklődése és munkássága kiterjed a fundamentális teológiától és hermeneutikától az etikán és ökumenikus teológián át az eszkatológia és antropológia kérdéseire. Jelentős szerepet tölt be – mint „megbecsült dialóguspartner és teológiai szakértő”⁴ – különböző ökumenikus testületekben, köztük a GEKE (Európai Protestáns Egyházak Közössége) munkabizottságaiban, s több szalon kötődik a magyar nyelvű református és evangélikus egyházi körökhöz, teológusokhoz is. Jelen kiadványunkkal összefüggésben viszont meg kell említenünk még két területet, amelyen jelentős tevékenységet fejtett ki (és nemcsak a közlemények, publikációk szintjén): ez egyrészt az orvos- és bioetika, másfelől a diakónia. Ez utóbbi terén évek óta tagja a híres Betheli Bodelschwingh Alapítványok igazgatótanácsának, 2014–2019 között pedig igazgatója volt az Osztrák Diakónia Közéleti Teológia és Etika Intézetének.

2. *Hova tartozik a betegápolás etikája az etikai koncepciók összefüggésében?* Az elmúlt években, évtizedekben a felelős cselekvés szempontjai a modern, funkcionálisan differenciált társadalom összefüggésében olyannyira speciálissá és komplexekké váltak, hogy

---

⁴ FAZAKAS Sándor: Laudations for Prospective Honorary Doctors: Prof. Dr. Ulrich H.J. Körtner, In: Fekete Károly – Kustár Zoltán (szerk.): *Commitment, Belief, Knowledge. Celebratory volume on the 475th anniversary of the Debrecen Reformed Theological University* (Acta Theologica Debrecinensia; 7), Debrecen, DRHE, 2014, 29–30, 29.

ennek megfelelően egész sor ún. „alkalmazott etikai” koncepció látott napvilágot. Ezen belül a döntés és cselekvés szempontjai is további mérlegelésre kerülnek egy-egy sajátos tartományra, szférára, professzióra nézve: így beszélhetünk gazdasági etikáról, médiaetikáról, környezetetikáról, politikai etikáról, a tudomány és a kutatás etikájáról... Nyilvánvalóan, az egészségügy és a szociális ellátás, közelebbről a betegellátás is olyan önálló területté vált, ahol ennek a szakmának és hivatásgyakorlásnak megfelelő és speciális szempontjai szerint kell dönteni, azaz keresni a felelős erkölcsi cselekvés kritériumait.

Időnként felmerül a kérdés, hogy szükséges-e és indokolt-e az orvosi- és egészségügyi etika mellett vagy azon belül egy külön terület, a betegápolás etikája?

3. Ulrich H. J. Körtner könyvét tanulmányozva a válaszuk egyértelműen igen lehet! Igaz, hogy a *betegápolási etika és az orvosi etika kérdései átfedik egymást*. Az ápolók és az orvosok azonban különböző hatáskörökkel rendelkeznek, amelyek jogilag is elhatárolódnak egymástól. De minden szakmai etika egyik alapfeltétele, hogy ne lépje túl saját jogi és szakmai kompetenciáit.

A könyv olvasása során visszaigazolásra és elvi elmélyítésre kerül az, amit a diakónia, a betegápolás, a szociális gondoskodás terén tevékenykedő munkatársak naponta tapasztalnak: vagyis az ápolók naponta közvetlenebb és szorosabb kapcsolatban állnak a betegekkel, mint az őket kezelő orvosok. Az ápolásban és a betegekkel való kommunikációban sajátos konfliktusok merülnek fel, amelyek nem nevezhetők szűk értelemben vett orvosetikai, hanem ápolásetikai problémáknak. Ráadásul az orvostudomány céljai részben eltérnek a betegápolás céljaitól. Míg pl. az orvosi ellátás behatárolt időkeretben, ideiglenesen foglalkozik a pácienssel és pl. a rehabilitációra tekint, addig a betegápolás terén hosszabb távú, tartós gondoskodásra kell berendezkedni, állandóan kísérni a beteget, keresve az életminőség biztosítását számára, a megváltozott állapotára való tekintettel is. Vagy másik példa: míg az orvosi beavatkozás terén a világnézeti meghatározottság nem lehet az érintett ellátásában feltétel, addig a betegápolás során határozottan tekintettel kell lenni az ellátásban részesülő világnézeti-vallási életének igényeire. A példák sora folytatható, de ebből is látszik: igenis, szükség van a betegápolás sajátos etikájára, amelyet egy általános egészségügyi etika részeként kell elképzelni.

Ezen túlmenően a szakterületi etika, például az orvosi és az ápolási etika növekvő professzionalizálódása és intézményesülése miatt nyilvánvaló, hogy az etikai kompetencia különböző szintjeiről kell gondolkodni. A betegápolásban bizonyos szintű etikai

kompetenciára nemcsak a saját döntéshozatalhoz van szükség az ápoló személyzet és intézményvezetés részéről, hanem az ápolásra szorulóknak vagy éppen a hozzátartozóknak tanácsoláshoz is.

Ulrich H. J. Körtner tehát meggyőzően bizonyítja: a betegápolás etikájának, mint önálló szakmai etikának, létjogosultsága van. Ez a tankönyv tehát az betegápolás etikájának elméleti alapjaival és alapkérdéseivel, valamint az erkölcsi döntések kialakításának módszereivel foglalkozik. A mű tizennégy fejezetből áll. Az említett elméleti megalapozáson és műfaji tisztázáson túl sor kerül az emberi jogok és etikai kódexek kérdéseinek taglalására a betegápolás összefüggésében, de a transzplantációval, az intenzív terápiával, valamint az élet végével kapcsolatos etikai problémák is bemutatásra kerülnek, nem hallgatva el a kérdéskör megítélésének dilemmáit, nehézségeit. A kötet tájékoztatást nyújt továbbá a klinikai etikai bizottságok munkájáról, és bemutatja a vonatkozó etikai dokumentumokat és jogi szövegeket. Esettanulmányok teszik még gyakorlatiasabbá a könyvet az utolsó, 14. fejezetben, az elmélyítő és összefoglaló kérdések pedig lehetőséget adnak az olvasónak arra is, hogy az ápolási etika elveit és szabályait saját maga is begyakorolja. A kötet idegen nyelvű szakszavak jegyzékével és magyarázatával zárul.

4. *Hogyan született a fordítás, kinek ajánljuk és hogyan használjuk a könyvet?* Mint említésre került, „A betegápolás etikája” c. könyv először román nyelvű változatában került a hallgatók elé, méghozzá a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar „Alkalmazott teológia” mesterképzésében részt vevő hallgatói számára, tananyag gyanánt, a „Lelkigondozói etika” tantárgy keretében. A hallgatók egy csoportja vállalta, hogy 1-2 vagy éppen 3 fejezetet lefordít (név szerint: Adorján Dénes, Babos-Barabás Berta, Demeter-Erdei Zoltán, László-Varga Judit, Máté János, Szabó Éva, Székely B. Tímea, Szőcs Endre, Veres Miklós). Így állt elő egy nyers fordítás, amely sokáig a fiókban, illetve a számítógép egy mappájában várta a jobb időket... Majd dr. Juhász Tamás professzor urat kértem fel, hogy vállalja el a szakmai lektori feladatot; ez nagyon körültekintő és igényes munkát tett szükségessé, hiszen össze kellett vetni a fordítás alapjául szolgáló román nyelvű szöveget a német eredetivel, de időközben megjelent az eredeti mű 3. – aktualizált és bővített – kiadása⁵ is, amelyet a szerző rendelkezésünkre bocsátott. Külön elismerést és köszönetet érdemel ez a nem mindennapi lektori munka; a kötet magyar címét is Juhász Tamásnak köszönhetjük: *A betegápolás*

---

⁵ KÖRTNER, Ulrich H. J.: *Grundkurs Pflegeethik* (3., überarbeitete und erweiterte Auflage), Wien, Facultas Verlag, 2017.

etikája. Az így elkészült kéziratot majd jómagam és dr. Péter István intézetigazgató gondoztuk, végül az anyanyelvi lektori munkát Tóth Erika vállalta Debrecenből. Időközben megérkezett – hosszas levelezés után – a bécsi Facultas Egyetemi Kiadó engedélye is a könyv magyar nyelven való kiadásához. A Tiszántúli Református Lelkésztovábbképző Intézet, a Debreceni Lelkészképzésért Alapítvány, valamint a Pro Ecclesia Paulinorum Alapítvány támogatta a kiadást, amely megjelent e-book formában, nyomtatásban pedig a Kolozsvári Egyetemi Kiadó, valamint a debreceni Kapitális Kft. nyomdájából, a DRHE Szociáletikai Intézet kiadványai sorozat részeként. A kötet két ISBN számmal rendelkezik, egy román és magyarországi azonosítóval, továbbá egy harmadik ISBN-nel is az elektronikus változat számára.

Ajánljuk a könyvet mindazoknak, akik a szociális ellátásban, diakóniában, lelkipozás terén vállalnak szolgálatot, erre készülnek, vagy e téren kívánják magukat továbbképezni. De a tudományos megalapozású, közérthető nyelven megírt és jól áttekinthető, strukturált tankönyv azok számára is hasznos lehet, akik az említett szférában, mint döntéshozók, fenntartók, intézményvezetők és működtetők vállalnak szerepet, vagy az egyház szociális etikai felelősségének tudományos megalapozása iránt érdeklődnek.

Magától értetődő módon a könyv elősorban osztrák és német példákat hoz a jogi szabályozások esetén. Arra nem volt kapacitásunk, hogy külön magyarországi vagy romániai törvénygyűjteményt állítsunk elő mellékletként a kötet számára. A mindenkori olvasónak vagy használónak viszont figyelni kell arra, hogy egyrészt rákeressen a saját kontextus egészségügyi és szociális szabályrendeleteire, valamint megnézze az európai uniós bizottságok vonatkozó ajánlásainak és dokumentumainak magyar, ill. román nyelvű változatát.

Végül egy utolsó gondolat: ha diakóniai és pasztorációs szolgálatunkat az egyház küldetésének részeként tekintjük, ugyanakkor nem kívánjuk elvonatkoztatni a minket körülvevő valóságtól, akkor két lehetséges és könnyen szélsőséges állásponttól kell megvédenünk: a csak szolgáltatás-jelleg kritikátlan átvállalásától és a moralizálás veszélyétől. Ebben az önreflexív és megújulást kereső folyamatban Ulrich H. J. Körtner most magyarul is olvasható könyve nagy segítségünkre lehet.